

KÉTEZER IFJÚSÁGI KLUB

Úgy bukkannak fel, tucatszámra, mint jó eső után erdőben a gombák. Jó kétezer klub van már. De az is lehet, hogy mióta megszámlálták, egy sor új alakult. Miért? Mit akarnak? Jó, hogy vannak? Mit csinálnak? S egyáltalán, mit nevezünk manapság klubnak?

Meggártunk vagy egy tucat ifjúsági klubot. Ha nem is tudunk felelni mindenre, feljegyezzük, amit tapasztaltunk, a nélkül az igény nélkül, hogy valamiféle regisztrálást végeznénk a klubok fajtajáról, törekvéseiről. Nem akarunk mást, mint felhívni rájuk a figyelmet.

Kezdjük a végén. Tudniillik ott, hogy ebbe a szóba „klub” — ma már gyakorlatilag minden belefer. Az, hogy egy adott társaság egy meghatározott helyen rendszeresen találkozik, s ott valamit közösen csinál — hisz valami ilyen meghatározása kínálkozik a klubnak — önmagában még nagyon sok értelmű lehet. Reménytelen feladatra vállalkozna, aki megkísérelné akár csak regisztrálni, mi mindenfélét, hány különböző dolgot csinálnak a klubokban, annál is inkább,

FIATALOK FIATALOK FIATALOK

mert mire a végére érne, kezdené előlről. Hiszen a klubok alakulnak és szétfoszlanak, belevágnak hol ebbe, hol abba, ami voltaképpen teljesen rendjén is van. Hiszen alapvető jellemvonásaik között biztosan nem a kiváló szervezőtaláltság és határozott irányítás szerepel az első helyen.

Ami közös jelenség bennük, az éppen ez: hogy valójában tucatszámra alakulnak. Ez pedig önmagában is igen érdekes. A társadalmi fejlődésnek ezen a mostani fokán a fiatalok között van egyfajta közösségi igény; a valahová tartozás, a csoportalakítás, a valamiben-részvétel szűksége. Anélkül, hogy kutatni próbálnánk ennek összes társadalmi összetevőit, eredetét, arra mindenképpen érdemes felfigyelni, hogy ez ellentmond sok, az ifjúság mai helyzetéről, „elkényeztettségéről”, „közömbösségéről”, s arról szóló divatos elképzeléseknek, hogy a fiatalok napjainkban csak maguknak élnek, magukkal törődnek, kihalt belőlük minden érdeklődés, s valamilyen módon „elidegenedtek” a társadalomtól. A klubok tömeges elszaporodása önmagában persze még nem cáfolat ezekre a feltételezésekre, hiszen ezeket a klubokat sokféle tartalommal lehet megtölteni; nemcsak világmegváltó, de közösségellenes, világmevető ideológiával is. Mégis, ez a jelenség megkívánja, hogy vizsgálat alá vegyünk sok, az ifjúságot megítélő teóriát.

Ezt a jelenséget húzza alá az is, hogy a beatzene amely ezekben a klubokban, legalábbis nagy részükben, valamilyen formában jelen van, csoportot, közösséget kíván. Magyar nótákat énekelhet az ember egymagában, vagy odaülhet a kocsmasztal mellé, egyedül vagy barátjával, s egy fröccs mellett fülbe huzathat a cigánnyal. A szórakozásnak ez a formája olyan tempóban hal ki, amilyen gyorsan kiöregszik az a nemzedék, amelynek ez valamit jelentett. A mai tizen- és huszonevesek óriási többségének ez nem jelent semmit. Ez tőlük teljesen idegen. S az új forma, amit ők hoznak, semmivel sem rosszabb ennél.

A klubok skálája végtelenül széles. A pólus egyik végén az olyan típusú önszervezetek vannak, mint az Omega-klub, amelyet csak bizonyos fenntartással lehet klubnak nevezni. Nem azért, ami ott történik, hanem azért, ami ott nincs. Hetenként egyszer ezeralahány-száz gyerek, nagy többségük tizenéves, jórészt gimnazista, körúljajongja kedvenceit és sikít. Ebben azután ki is merül minden aktivitásuk. Ezzel kapcsolatban minden ördögűzés és szörnyűség felháborodás teljesen felesleges. Az Omega-klubban, ahol mozdulni sem lehet, annyian szorongatnak, keve-

sebb rendzavarás történik, mint az átlagos falusi kocsmában. A baj nem itt van. Hanem ott, hogy a klubtagok alkotó tevékenysége a sikítással ki is merül.

Sokkal inkább klub, a Lánchíd melletti budai művelődési házban a „Tolcsvay”. Nem is csak az, hogy ott kiáll a pódiumra két hórihorgas fiú, és elénekelnék, eljátszanak három-négy tucat barátjuknak egy régi népdalt — valóban népdalt —, vagy valamilyen virágének hangvételt nagyon szép tiszta éneket. Hanem még inkább az, hogy ugyanerre a csepp színpadra felállhatnak olyan, alig néhány hete alakult „együttesek”, mint az a jóformán még nevesincs csoport — amikor megkérdeztük, hogy hívják őket, gyorsan elkeverték magukat „Kaláká”-nak —, amelyik egy műegyetemistából, egy gimnazistából s még két barátjukból áll. Zenei gimnáziumot végeztek és Csokonai-, Arany-verseket zenésítettek meg és adnak elő igazán szépen...

A klubok nagy többsége persze sem az Omegára, sem a Tolcsvayra nem hasonlít. Valójában minden klub más, vagy legalábbis más lehet. Vannak azonban közös problémáik. Fiatal riportereink, Dési Péter két klubot kerestek fel.

NÉPSZÍNHÁZ UTCA 7. Lefelé megyünk, mindig lefelé. Végül egy léggöncsféle helyiségbe érünk, s hirtelen nem tudom, hol vagyok. A Gépipari Műszaki Főiskola kapuján léptem be, ez pedig az alvilág lehet. Félhomály, cigarettafüst. Kékesi Évára nézek, aki a főiskola végzős hallgatója, az ifjúsági klub vezetője.

— Szívet van, most csak úgy lero-hantak a srácok egy kicsit mozogni — mondja.

Két asztalnál csattog a „pöfcoci”. A harmadiknál valamin vitatkoznak. Több asztal nincs, hová is jérne. Rajtuk néhány terítő, a falon virágtartók — a gyerekek csinálták. Az egész helyiség akkora, mint egy nagyméretű fürdőszoba. Még némi csempemaradványt is felfedezek, lehet, hogy valóban az volt valamikor?

— Huszan, ha leülhetnek, ragyogó. De aki jön, az talál itt csinálnivalót. Irodalmi délutánt, művészeti, marxista kört, komolyzene szakkört, festőt, sorolhatom még tovább...

— Rádió, magnó?

— Egy ócska rádiót adtak, de az olyan szörnyű, hogy még ide sem tudom beállítani. Új nincs. Magnó van, lakat alatt. Nehogy elromoljon. A múltkor bevezették az ügyeletet. Képzeld el, itt ültek a gyerekek az asztaloknál és közöttük sétált az ügyelet. Kértem az igazgatóságot, szüntessék meg. Amióta nincs ügyelet, nem esik semminek bántódása, vigyázunk mindenre. Csak hát — rendes helyiség kellene. Nagyobb, szebb, kulturáltabb. Ezt még kipofozni sem lehet. De mikor lesz abból valami?

KEREPESI ÚT 17. Az Országos Gépipari Vállalat kultúrházának társalgója, akár egy vezérigazgatói tárgyalóterem. Faburkolat, süppedő műbőr fotelok. A kultúrház helyettes igazgatója, Bongár Miklós, az ifjúsági klub vezetője. Ő szervezi az irodalmi színpadot, a tánckört, az ifjúsági akadémiát. Huszon-

nyolc éves, magas fiatalember, elől rövid, hátul hosszú frizurát visel.

Elmerülünk a fotelokban. A helyiség üres. Csak a tárgyak töltik meg káprázatos jelentéktelenségükkel.

— Tudod mi a legfőbb baj? — mondja Miklós. — Hogy ez a friss faillatú átomterem nem hozzánk való. Rosszul épült, vagy legalábbis nem az ifjúsági klub számára. Hogyan lehet ekkora helyiségben szakköröket működtetni? Pedig szép, igaz?

— Nagyon. Mennyibe került?

— Összesen négy millióba. De azért lehetne itt is valami bomba dolgot csinálni. Ahhoz viszont pénz kellene, sok pénz. A nagy attrakcióra jönnek el a fiatalok. Mert volt itt egy színművész. Ne ír ki a nevé, egy kitűnő színművész tartotta. Heten jöttek el.

Kicsit megdöbbenek.

— Hát nem érted? Nem, ez kell nekik. Beat. Jó beat. Arra ragadnak. És a beatbe kell belecsempészni a filozófiát. Sok filozófiát.

Valahogy nehezen állok fel. Marasztal a süppedős műbőr fotel. Milyen furcsa, hogy mégsem jönnek ide a gumigyári fiatalok. Mert nincsen beat? Vagy mert nem kapnak „filozófiát”? Ha lenne zene, biztosan többen jönnének. Amikor ötörai teát tartanak, most is megteelik. De hát attól lenne klub a klub?

Nem. Akkor hát mitől? Anélkül, hogy szentenciát akarnánk mondani, talán mégis van egy fontos kelléke minden klubnak.

Ami azt a kis Népszínház utcai pincét klubbá teszi, s ami viszont a Kerepesi úti „vezérigazgatói tárgyalóteremből” hiányzik. Az, hogy a fiatalok maguknak csinálják. A helyiséget is és a programokat is. A maguk érdeklődési köre, a saját szájuk íze szerint. A Gépipari Műszaki Főiskola klubjánál persze jobb példát is lehet találni. Egy másik fiatal riportereink, Schäffer Erzsébet, a szegedi középiskolás-diáklklubban járt.

A sarokban egy fiú latint tanul. A többiek biliárdoznak. A falon plakát: „Érdekel, mit mondanak a virágok? Eről is dalol és gitározik Dinnyés Jóska! Pénteken, 8-kor!” Két lány berobban: — „Mi az, hippy lett a Dinnyés?”

Kint esik a hó. A pinceablakból csak az emberek vizes talpa látszik. Egyre többször zörög az ajtó. Helette háromszor van nyitva a klub.

Az olajkályha nagyokat durran. A két nagy terem még hideg. Az asztal mellett, a sarokban, mérgelednek.

— Nem nyithatjuk ki a klubot, csak ha itt van a klubvezető. A Laci bácsi. És ha ő esetleg nem ér rá? Odaadná a kulcsot, de nem lehet. Felnőtt felügyelete nélkül nem lehetünk itt. Diákönkormányzat is van, klubvezetőség is van. Az nem számít.

— A zenekarral is baj van. Jönnének, játszanának. De nem engedik, azt mondják, túl nagy ricsajt csinálunk...

— Nézd meg ezeket a ronda fekete falakat. A Tömörkény gimnázium-beliük az egyiket telefestették. Hát nem lemeszelték? Hogy nem lehet a falra firkálni!

A klub mégsem üres. Soha nem üres. Hogy többen jönnének, ha meleg is lenne, meg festeni is engednék, és

nem félnének a ricsajtól? Biztosan. Akkor sokkal jobb lenne a klub.

De ez már most is az.

Vagyis az első kelléke minden klubnak az, amit úgy hívnak: öntevékenység. Amire nem mindig adnak elegendő lehetőséget — mint például a szegedi diáklklubban. De ettől még a klub klub lehet. Csak akkor halna ki, ha valami isteni ajándékként, valaki építene nekik egy csodaszép márványpalotát, futószőnyegekkel és bőrfotelekkel. És kapnának négy milliót. Akkor vége lenne.

Hogy mi kell a klubhoz még?

Az mindenképpen, ami a budapesti Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem klubját a legjobbak egyikévé teszi az országban. Pince nélkül, falfestés nélkül — és rendszeres beatkoncertek nélkül...

Halász Géza — egyetemi hallgató — a klub programját ismerteti: Elég egy plakát, és ha kicsit később jössz, állóhelyet sem kapsz a klubban. Legszívesebben minden este ott ülnél.

Ha valaki szórakozni vágyik, akkor a vasárnapi táncesteket látogatja, ahol a Neoton-együttes zenél. Ha pihenni, a zenei klub lemezei közt böngészhet, eljön a Mopresszóba vagy a csütörtöki Disc-jockey klubba. Ha az irodalom érdekli, a versklubba lép be, ha film-történet, a filmek, a filmviták, akkor a filmklubba vált bérletet. Beiratkozhat a brúzsokörbe is.

Legsikeresebb klubestjeink, a viták művészekkel, sportolókcal, közéleti személyiségekkel.

Vendégünk volt Pécsi Sándor, Bárdi György, Szepesi György, Papp Laci, vitatkoztunk a művészet és közélet problémáiról Major Tamással, Kovács Andrassal, a napi politikáról Aczél Györgyvel, Pálffy Józseffel, az irodalomról Gyurkó Lászlóval, a fociról Soós Károlyval, a szerelemről dr. Hirschler Imrével. A kabaréről is lehet egész komolyan beszélni Alfonzóval. Megismertük Gobbi Hildát, Hacki Tamást, Hidas Lászlót, Eörsi Istvánt, Zsvótzky Gyulát. Sorolhatnám még, de ez is elég.

Tudom, sok ifjúsági klub küzd műsor-problémákkal. Nehéz dolog, különösen az elején, de biztosan sikerrel megoldható, hiszen minket, fiatalokat minden érdekel.

A közgazdászklub falait senkinek nem jut eszébe telepíngálni és a terítőket nem a diákok készítették. És mégis klub — nagyon jó klub. A kitűnő program teszi azzá. Ugyanez a program azonban másutt talán tizedannyi érdeklődést sem váltana ki. Akkor hát mitől lesz klub a klub?

Hiába keresünk valamiféle generális választ. Nincs ilyen. Amintohogy nem is lehetne általános szabályokat szerkeszteni a klubok számára, felsorolni a klubok ismérveit.

Egy új, jórészt spontán, szétágazó jelenségről van szó. A Kommunista Ifjúsági Szövetség felfigyelt rá és a maga eszközeivel nagyon sokat segített a kluboknak. Szeretnénk is a továbbiakban visszatérni rá: mit akarnak ők tenni a klubokért? Amintohogy szívesen közöljük a klubtagok észrevételeit, örömmel adunk helyet oldalunkon tapasztalatainknak, ha azok ismertetésre érdemesek. **K. GY.**

ELSŐ SIKER

CSIKÓS ANDRÁS PLAKÁTJA

A szokásos fénykép helyett maga az első siker: Csikós András pályázatnyertes plakátképe áll itt, de ő mégis annak örülne a legjobban, ha a cím valahogy így szólna: Két siker között. Nem azért, mert évés közben jön meg az étvágy, hanem mert hirtelen oly messzire került a Szegedi Tanárképző Főiskola diákéveitől, az első sikertől, mintha azok nem is az övéi lettek volna.

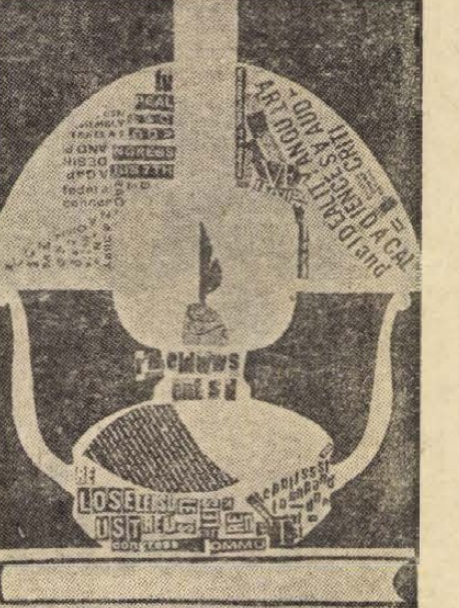
Egyik pillanatról a másikra felnőtté kellett válnia, tanárrá, egy kicsit példaképpé, aki csak otthon kaphatja magára a megszokott farmernadrágot. Nemrég még negyedéves hallgató, most már Mindszenten „tanár bácsi”. Vonzotta Hódmezővásárhely — amelyhez nemcsak születése, de sajátos piktúrája szerzetének szólni is fűzik —, s gyorsan abbahagyta a 33 alig elkezdett tanévet, átvedlett levelező hallgatóvá, rajzes fődrájtanárrá egy falucskában, karnyújtásnyira attól a várostól, ahol a következő tárlaton talán már egy-két Csikós András-csendéletet is láthatunk. Ez lenne a következő siker: a melengetett,

az ígért meghívás a vásárhelyi tárlatra. Egy kicsit ezért is kezdett új életet.

— De hogy született ez a plakát?

— Magam sem tudom. Feküdtünk, olvasgattunk, beszélgettünk a kollégiumban és bejött az egyik srác, hogy az Olvasó népért mozgalom propagálására pályázatot írtak ki a főiskolán, nekünk is csinálni kellene valamit. Nem sok kedvem volt hozzá. Nekem az olvasás egész gyermekkoromban petróleumlámpát jelentett a tanyán, vaksiskodást, fényhez húzódat. Elkezdtem vagdosni az újságokat és magam csodálkoztam a legjobban, hogy ez lett belőle.

Csikós András nehéz riportalany. Magáról nem szeret beszélni. Vásárhely levegőjében benne van a piktúra, talán ennek köszönhető Csikós András egyenes útja a szakkörtől a főiskoláig, a főiskolától a pályázatig és majd ezután. Annak, hogy néhány szakember — Dömötör János múzeumigazgató, Fejér Csaba festő és mások — már a szárnypróbálgatásokra is figyelnek. Ők bírálják, buzdítják: kellő alázat van ben-

ned, mondja az egyik, van szüfia. mondja a másik. Kell ennél több elismerés egy 22 éves fiatalembernek?

— És tanárnak lenni nehéz-e?

— Nem könnyű. A legsúlyosabb a főiskola után szembekerülő azzal, hogy most már minden komolyan kell csinálni.

PÜNKÖSTI ÁRPAD

NÉPSZABADSÁG · VASÁRNAPI MELLELET